

Tatjana (Tanja) Valjo Žanić (Karlovac, 27. lipnja 1934. – Karlovac, 5. rujna 2003.)**Tatjana (Tanja) Valjo Žanić (Karlovac, June 27, 1934 – Karlovac, September 5, 2003)**

Snježana Mirilović

Opća bolnica Karlovac / Karlovac General Hospital, Andrije Štampara 3, Karlovac, Hrvatska / Croatia

Sažetak

Uvod: Sustavno prikupljenih i objavljenih podataka o školovanju i radu medicinskih sestara u Karlovcu ima vrlo malo. Većinom su ti podaci sastavni dijelovi monografija zdravstvenih ustanova te do sada tri objavljena pregledna rada o povijesti sestrištva u Karlovcu. U ovom radu učinjena je rekonstrukcija života, školovanja i rada medicinske sestre Tatjane Valjo Žanić koja pruža uvid u mogućnosti školovanja i djelokrug rada medicinskih sestara pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća.

Metode: Temelj za izradu rada bili su dokumenti pohranjeni u pismohrani Opće bolnice Karlovac, osobni dokumenti Tatjane Valjo Žanić, sinova usmena svjedočanstva, svjedočanstva bivših učenica Medicinske škole Karlovac i suradnika.

Rezultati: Tatjana Valjo Žanić završila je četiri razreda pučke škole i četiri razreda realne gimnazije u Karlovcu. Srednju medicinsku školu završila je u Splitu. Kao stipendistica Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku Narodne Republike Hrvatske, pohađala je postdiplomski studij za usavršavanje sestara pri Školi narodnog zdravlja Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Bila je stipendistica jednogodišnjeg usavršavanja u Engleskoj. Cijeli radni vijek provela je u Karlovcu. Bila je glavna sestra dječjeg odjela, glavna sestra Doma narodnog zdravlja, voditeljica patronažne službe, glavna sestra Medicinskog centra i glavna sestra patronažne službe. Radila je kao nastavnik u Školi za medicinske sestre i bila je v. d. ravnateljica Škole za higijeničare. Tijekom rada pohađala je nekoliko programa trajnog usavršavanja.

Zaključak: U promatranom razdoblju medicinskim sestrama bio je omogućen odlazak na stručna usavršavanja u domaće i inozemne zdravstvene ustanove. Tijekom tih edukacija bila im je isplaćivana plaća. Za rukovodeća radna mjesta raspisivani su javni natječaji s jasno definiranim uvjetima. Sustavno se patio rad zaposlenika koji se evaluirao na godišnjoj razini. Ustanove su, sukladno rezultatima rada zaposlenika, omogućivale isplatu jednokratne novčane nagrade. Prema navodima medicinskih sestara možemo pretpostaviti da su krajem 60-ih godina prošlog stoljeća zdravstvene ustanove u Karlovcu otvarale malo novih radnih mjesta za medicinske sestre.

Ključne riječi: Tatjana Valjo Žanić, Karlovac, obrazovanje medicinskih sestara, povijest sestrištva, stipendije

Kratak naslov: Tatjana Valjo Žanić

Abstract

Introduction: There is very little systematically collected and published data on the education and work of nurses in Karlovac. This small amount of data includes three published peer-reviewed papers that describe the history of nursing in Karlovac and contain integral parts of monographs of health institutions. In this paper, the life, education, and work of nurse Tatjana Valjo Žanić are reconstructed to provide an insight into educational opportunities and scope of practice of nurses in the fifties and sixties of the last century.

Methods: The foundation of this paper was based on documents stored in the archive of the Karlovac General Hospital, personal documents of Tatjana Valjo Žanić, oral testimonies of her son, former students of the Karlovac Medical School and associates.

Results: Tatjana Valjo Žanić completed four grades of public school and four grades of real high school in Karlovac. She graduated from the School of Nursing in Split. As a scholarship recipient of the Council for National Health and Social Policy of the People's Republic of Croatia, she attended a postgraduate course for the training of nurses at the School of Public Health of the Faculty of Medicine in Zagreb. In addition, she obtained a scholarship for a one-year course in England. She otherwise spent her entire working life in Karlovac. She was on the position of head nurse of the Pediatric Department, the National Health Center, outpatient services and the Medical Center.

She worked as a teacher at the School of Nursing and was in the role of director of the School for Hygienists. Throughout her work, she attended several continuing education programs.

Conclusion: In the observed period, nurses were able to attend professional training in domestic and foreign health institutions. During the training, they were paid a salary. Public tenders with clearly defined conditions were announced for management positions. The work of the employees was systematically monitored and evaluated on an annual basis. Depending on the level of employee performance, a one-time monetary reward was approved by the institution. According to the nurses' statements, we can assume that at the end of the sixties, health institutions in Karlovac opened a small number of positions for nurses.

Keywords: Tatjana Valjo Žanić, Karlovac, history of nursing, education of nurses, scholarships

Short title: Tatjana Valjo Žanić

Primljeno / Received February 10th 2023;

Prihvaćeno / Accepted April 3rd 2023;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Snježana Mirilović, mag. med. techn. / MSN, Opća bolnica Karlovac / Karlovac General Hospital, Andrije Štampara 3, Karlovac, Hrvatska / Croatia. e-mail: smirilovic@gmail.com; Tel: 00385 91 150 9827

Uvod

Sustavno prikupljenih i objavljenih podataka o školovanju i radu medicinskih sestara u Karlovcu ima vrlo malo. Većinom su ti podaci sastavni dijelovi monografija zdravstvenih ustanova. Dodatne izvore nalazimo u tri objavljena rada

koji obrađuju rad redovničkih zajednica, [1] dolazak prvih medicinskih sestara u karlovačke zdravstvene ustanove [2] te biografiju Sofije Škrobe [3].

SLIKA/FIGURE 1. Tatjana Valjo Žanić, vjerojatno 1952. godine (Izvor: privatno) / Valjo Žanić, probably from 1952 (Source: private)

U članku je prikazan život, školovanje i rad medicinske sestre Tatjane Valjo Žanić i to iz dva razloga. Prvi razlog svakako je manjkavost podataka o doprinosu pojedinih medicinskih sestara u razvoju zdravstvenih i obrazovnih ustanova u Karlovcu. Drugi se razlog ogleda u činjenici da upravo praćenje osobnog i profesionalnog puta medicinskih sestara donosi vrijedne podatke o socijalnim prilikama, uvjetima školovanja, mogućnostima dodatnih usavršavanja i djelokrugu rada medicinskih sestara, u ovom slučaju pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća.

Metode

Temelj za izradu rada bili su osobni dokumenti Tatjane Valjo Žanić, dokumenti koji su pohranjeni u pismohrani Opće bolnice Karlovac, sinova usmena svjedočanstva, svjedočanstva bivših učenica Medicinske škole Karlovac i suradnika. Prikupljeni podaci svrstani su u tri skupine i na taj su način prezentirani u radu. Prvu skupinu dokumenata čine osobni podaci (rodni list, krsni list, domovnica). Drugu skupinu dokumenata čine podaci vezani za školovanje (svjedodžbe Državne djevojačke pučke škole i Ženske realne gimnazije, godišnja svjedodžba Muzičke škole Karlovac, diplome o završnom ispitu Škole za liječničke pomoćnike, Svjedodžba o stručno-dopunskom ispitu, Potvrda o znanju engleskog i ruskog jezika). Treću skupinu čine dokumenti koji se odnose na radno iskustvo (potvrde i rješenja vezana za postavljanje na radna mjesta, odluke o dodatnim stručnim usavršavanjima, odluke o platnim razredima, ocjenjivanje radnika u zdravstvenim ustanovama). Usmena svjedočanstva sina, bivših učenica Medicinske škole Karlovac i suradnika poslužili su kao dopuna u rekonstrukciji određenih događaja.

Djetinjstvo i školovanje

Tatjana Valjo Žanić rođena je 27. lipnja 1934. godine u Karlovcu. Roditelji su joj bili otac Ivan i majka Klauđija r. Močali-

na [4]. Krštena je u Karlovcu u crkvi sv. Nikole. Kum na krštenju bio je Marko Maksimović, poručnik u penziji i granični carinik [5].

Rođena je kao prvo dijete u obitelji Valjo. Imala je tri starija polubrata iz majčina prvog braka i jednu mlađu sestru. Otac Ivan bio je po zanimanju soboslikar, a majka Klauđija švelja. Nakon završetka II. svjetskog rata otac je strijeljan i mjesto njegova ukopa nije poznato. Majka je samostalno podizala Tatjanu i sestru. Iako su to bila teška vremena, djeca nisu osjetila neimaštinu. Majka je radila u kuhinji jedne karlovačke tvornice. Tatjana Valjo 1960. godine upoznaje i udaje se za supruga Branka. Suprug je po zanimanju bio pravnik, a kasnije sudac Okružnog privrednog suda u Karlovcu. U braku je imala dva sina [6].

Četiri razreda pučke škole pohađala je u Državnoj djevojačkoj pučkoj školi u Karlovcu koju završava u školskoj godini 1943./44. Četvrti razred završila je s *izvrstnim* uspjehom [7].

Završava tri godine Muzičke škole, instrument harmonika, 15. lipnja 1945. s odličnim uspjehom [8].

Nakon toga pohađa četiri razreda realne gimnazije u II. ženskoj gimnaziji u Karlovcu koju završava u školskoj godini 1947./48. [9]. Prva dva razreda završila je s dobrim, treći s vrlo dobrim i četvrti s odličnim uspjehom. U napomeni o učenju i vladanju zabilježeno je da je *marljiva i savjesna, odličnog vladanja* [10 – 14].

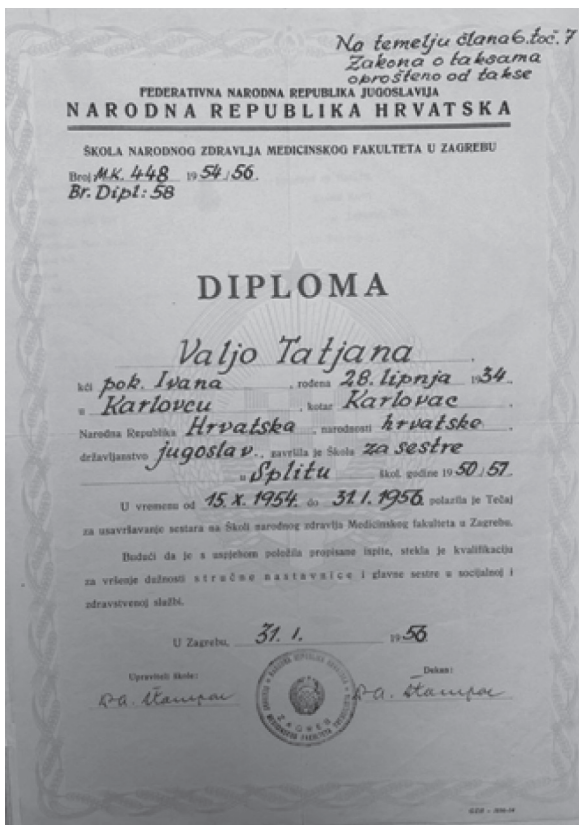

SLIKA/FIGURE 2. Tatjana Valjo u prvom redu prva slijeva s učenicama nakon završetka kirurške prakse u Školi za liječničke pomoćnike u Splitu, 10. studenog 1949. godine (Izvor: privatno) / Tatjana Valjo in the first row, first on the left, with female students after completing her surgical practice at the School for Medical Assistants in Split, November 10, 1949 (Source: private).

Upisuje Školu za liječničke pomoćnike u Splitu. Školovanje je trajalo tri godine. Diplomski ispit polaže u Splitu od 15. lipnja do 23. lipnja 1951. godine s odličnim uspjehom [15]. Škole za medicinske sestre u razdoblju od 1949. od 1951. godine nose naziv Škola za liječničke pomoćnike, a nakon završetka školovanja dobiva se naziv liječnička pomoćnica [16].

Pripravnički ispit položila je u Zagrebu 10. rujna 1952. godine s vrlo dobrim uspjehom [17]. U rujnu 1954. dobiva stipendiju Savjeta za narodno zdravlje i socijalnu politiku Narodne Republike Hrvatske za postdiplomski studij pri Školi narodnog zdravlja Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Škola je učenicama osigurala stan u internatu *Više škole za sestre* [18] u Mlinarskoj cesti 34c u Zagrebu uz mjesečnu naknadu od 600 dinara. Učenice su mogle upotrebljavati kuhinju za pripremu hrane ili konzumirati dnevne obroke uz režijsku naknadu [19].

„Svaka učenica koja polazi tečaj mora biti zdrava i ukoliko se utvrdi bilo koja teža bolest bit će isključena iz Škole“ [20]. „Polaznice tečaja trebaju sa sobom ponijeti dvije uniforme za rad“ [21]. Upravitelj Škole dr. Andrija Štampar obavještava Tatjanu Valjo da je dužna 1. listopada 1954. godine prekinuti *službeni odnos* s ustanovom u kojoj radi jer će biti preuzeta na platni proračun Savjeta radi redovitog pohađanja tečaja [22]. Diplomirala je 31. siječnja 1956. i stekla kvalifikaciju za *vršenje dužnosti stručne nastavnice i glavne sestre u socijalnoj i zdravstvenoj službi* [23]. Time joj je ujedno priznata viša stručna sprema.

SLIKA/FIGURE 3. Diploma o završenom poslijediplomskom tečaju Škole narodnog zdravlja Zagreb, 1956 (Izvor: privatno) / Diploma of completed post graduated course at the Zagreb School of Public Health, 1956 (Source: private)

Na temelju sporazuma jugoslavenske *Komisije za saradnju s međunarodnim zdravstvenim organizacijama u Beogradu* i britanskog Ministarstva zdravstva, Komisija je 9. veljače 1956. godine u glasilu „Borba“ raspisala natječaj. Natječaj se odnosio na dodjelu stipendija za jednogodišnje usavršavanje medicinskih sestara na *području njege bolesnika u bolnici*, u Engleskoj [24]. Tatjana Valjo dobila je stipendiju i 18. prosinca iste godine odlazi u Britanski konzulat radi polaganja ispita iz engleskog jezika [25]. Služila se engleskim i ruskim jezikom u toj mjeri da se mogla koristiti stručnom literaturom [26].

Prije odlaska u Englesku, potpisuje Ugovor s Domom narodnog zdravlja u Karlovcu kojim se Dom obvezuje da će joj u vrijeme jednogodišnjeg stručnog usavršavanja isplaćivati osnovnu i dopunsku plaću. Obvezuje se da će nakon usavršavanja ostati dvije godine u službi ili će u protivnom vratiti sve troškove isplaćene tijekom usavršavanja [27]. Bila je raspoređena u bolnicu City General Hospital, Sheffield 5. Komisija joj šalje 19. veljače 1958. godine povratnu voznu kartu II. klase, prema njezinoj želji, preko Francuske, Švicarske i Italije [28].

SLIKA/FIGURE 4. Tatjana Valjo ispred bolnice Children's Hospital 17, City General Hospital, Sheffield, 1957. (Izvor: privatno) / Tatjana Valjo in front of the Children's Hospital 17, City General Hospital, Sheffield, 1957 (Source: private)

Po dolasku iz Engleske, nastavlja se stručno usavršavati. U organizaciji Republičkog zavoda za zaštitu zdravlja SR Hrvatske, Škole za medicinske sestre Mlinarska i Konferencije medicinskih škola održan je seminar iz zdravstvenog odgo-

ja u Zagrebu. Seminar je trajao 38 sati, a bio je namijenjen stručnom usavršavanju predavača zdravstvenog odgoja na medicinskim školama. Na seminaru su obrađivane teme iz metodologije i planiranja zdravstvenog odgoja te izrade i primjene audio-vizualnih sredstava. Tatjana Valjo Žanić *s interesom je učestvovala u teoretskom i praktičnom radu i uspješno završila seminar 30. siječnja 1965. godine* [29]. Bila je osposobljena za rad na zadacima socijalne zaštite s mentalno hendikepiranim osobama o čemu joj Općinski odbor Crvenog križa u Karlovcu 4. ožujka 1967. godine izdaje potvrdu [30]. Nastavnički tečaj za kućnu njegu u sklopu Crvenog križa SR Hrvatske završila je u ožujku 1969. godine u Zagrebu [31].

Radno iskustvo

Nakon završetka školovanja zapošljava se u Općoj bolnici Karlovac 6. srpnja 1951. godine kao pripravnik u zvanju *liječnički pomoćnik s osnovnom plaćom od 3600 dinara*. S obzirom na nedostatak kvalificiranog medicinskog kadra, postavljena je na dužnost glavne sestre dječjeg odjela [32].

U ožujku 1953. godine završila je edukaciju u mliječnoj kuhinji Dječjeg dispanzera u Karlovcu i bila osposobljena za pripremanje hrane za djecu i vođenje mliječne kuhinje u Općoj bolnici Karlovac [33]. Dječji odjel u to vrijeme vodi prim. dr. Višnja Ferić-Orban. Na dječjem odjelu 1954. godine bilo je smješteno 40 bolesničkih kreveta o kojima je brinulo 12 njegovateljica, što se pokazalo nedostatnim [34]. Stoga se u bolnici organizira šestomjesečni tečaj za dječje njegovateljice. Predavači na tečaju bili su: dr. Višnja Ferić Orban, dr. Zlatko Šantić, sudac Slaviša Koščević i Tatjana Valjo [35] Završetkom tečaja u bolnici se zaposlilo 12 dječjih njegovateljica [36].

Zbog pohađanja Tečaja za usavršavanje sestara u Školi narodnog zdravlja, Tatjana Valjo prestaje obavljati dužnost glavne sestre dječjeg odjela 14. listopada 1954. godine [37]. Ostaje nepoznat podatak tko je obavljao dužnost glavne sestre dječjeg odjela do 1. kolovoza 1956. godine kada tu dužnost preuzima viša medicinska sestra Ankica Slavnić [2].

Godinu dana nakon upisa na postdiplomski tečaj, ravnatelj Doma narodnog zdravlja dr. Oskar Fišer moli Savjet u Zagrebu da imenovanu stipendisticu po završetku Tečaja premjesti u Gradsku polikliniku Karlovac jer je neophodno potrebna *obzirom da se na srednje-medicinskom kadru oskudijeva* [38]. Poslije završenog postdiplomskog studija, dr. Oskar Fišer šalje Tatjanu Valjo na edukaciju o organizaciji patronažne službe u Dom narodnog zdravlja Trnje u Zagrebu [39]. Dom narodnog zdravlja Trnje izvještava o provedenoj edukaciji da je *tijekom rada od 6. veljače do 18. veljače 1956. godine upućena u organizaciju rada patronažne službe i da je pri tom pokazala mnogo volje, samostalnosti i ljubavi što je potrebno za taj rad* [40].

Na dužnost glavne sestre Doma narodnog zdravlja Narodnog odbora općine Karlovac Tatjana Valjo postavljena je 1. travnja 1956. godine u zvanju više medicinske sestre. Kao glavna sestra bila je zadužena za nadzor i koordinaciju rada nižeg (bolničari) i srednjeg zdravstvenog osoblja (medicinske sestre, farmaceutski pomoćnici, medicinski laboranti) te vođenje dnevne evidencije prisutnih djelatnika na rad-

nom mjestu i izvještavanje pomoćnika ravnatelja o tome. U slučaju bolesti, godišnjeg odmora i izvanrednog dopusta bila je dužna ravnatelju predložiti zamjenu. U dogovoru s ravnateljem brinula je o *stručnom uzdizanju, nižeg i srednjeg medicinskog kadra putem prigodnih predavanja i tečaja. Bila je zadužena za rukovođenje patronažne službe, za održavanje čistoće rublja u ambulantomata, za racionalno korištenje zavoja i njegovo pranje. Jedanput tjedno obilazila je dispanzere i Školske poliklinike i o stanju izvještavala ravnatelja ustanove* [41].

Prema Zakonu o javnim službenicima, ravnatelj Doma narodnog zdravlja dr. Oskar Fišer određuje Tatjani Valjo Žanić poseban dodatak od 15 % od osnovne i položajne plaće uz napomenu: *„...obzirom na značaj posla, stručnost i rezultate koje u radu pokazuje...“* [42].

Iz *Upitnika o ocjenjivanju službenika zdravstvenih ustanova za 1959., 1960. i 1961. godinu* doznajemo da je ocjenom *naročito se ističe* ocijenjena iz kategorija teorijsko i praktično znanje, samostalnost i stručnost u radu, samoinicijativnost, unapređenje struke, poznavanje zdravstvene problematike u ustanovi i na terenu, aktivnosti u zdravstvenom prosvjetovanju i u društvenom radu na problemima zdravstvene struke i organizacijske sposobnosti. Ocjenom *ističe se* ocijenjena je u kategorijama zalaganje na poslu, rad na stručnom uzdizanju, odnos prema bolesniku, prema pretpostavljenima i prema podređenima [43, 44, 45].

Komisija za izbore i imenovanja NO općine Osijek, Donji grad, 17. listopada 1956. godine usvojila je molbu Više škole za medicinske sestre u Osijeku da se Tatjana Valjo Žanić zaposli u školi. Dom zdravlja NO općine Karlovac zamolbu je odbio *„iz razloga što je imenovana neophodno potrebna ovom Domu“* [46].

Za *vršioca dužnosti direktora Škole za higijeničare Karlovac* imenovana je 12. veljače 1960. godine i na tom će mjestu kao honorarni zaposlenik ostati do 31. prosinca 1961. godine [47, 48]. Radila je prema propisanom vremenu svaki radni dan od 15 do 17:30 [49, 50].

Dužnost glavne sestre Doma narodnog zdravlja obavljala je do 31. prosinca 1961. godine [51], odnosno do spajanja Doma narodnog zdravlja i Opće bolnice Karlovac u Medicinski centar Karlovac. Djelovanje Medicinskog centra traje do ožujka 1994. godine kada dolazi do razdvajanja Doma zdravlja, Opće bolnice Karlovac i Zavoda za javno zdravstvo [52, 53]. Nakon integracije ustanova postavljena je za voditeljicu Patronažne službe u Medicinskom centru i tu je dužnost obavljala od 1. siječnja 1962. do 30. rujna 1963. godine [54]. U Školi za medicinske sestre Karlovac počinje raditi 1. listopada 1963. godine [55, 56]. Predavala je predmete Patronažna služba i dispanzerski rad te Metodiku zdravstvenog odgoja [57]. Bila je razrednica generaciji učenica od 1964./65. do 1967./68. godine. Svake godine u rujnu, svi učenici Škole išli su mjesec dana na terensku nastavu u Selce. Dopodne je bila organizirana nastava, a popodne slobodne aktivnosti i kupanje [58]. Učenica koja je školu završila 1968. godine navodi da se iznimno teško bilo zaposliti kao medicinska sestra. *Polovica sestara iz generacije otišla je raditi u inozemstvo. Sestra Tanja se založila kod tadašnjeg direktora Medicinskog centra, dr. Juretić Silvija da primi sve preostale sestre na volonterski rad u bolnicu uz naknadu za*

zdravstveno osiguranje i radni staž što tada nije bilo uobičajeno. Sestre koje su završile školu s odličnim uspjehom imale su prednost pri zapošljavanju, potom sestre s vrlo dobrim uspjehom i dobrim. Nakon 6 mjeseci volontiranja, sestre su dobile 50 % plaće te 75 % plaće do polaganja stručnog ispita [59].

SLIKA/FIGURE 5. Dodjela diploma učenicama Škole za medicinske sestre u Karlovcu 1968. godine. U sredini stoje slijeva nadesno: nastavnica Gisela Andriščak, ravnateljica škole Ana Jakaša-Stajko i Tatjana Valjo Žanić (Izvor: privatno) / Awarding of diplomas of the School of Nursing in Karlovac in 1968. Standing in the middle from left to right: teacher Gisela Andriščak, schooldirector Ana Jakaša-Stajko and Tatjana Valjo Žanić (Source: private).

Tatjana Valjo Žanić prijavljuje se na natječaj koji je bio raspisan u Karlovačkom tjedniku od 4. ožujka 1968. do 18. ožujka 1968. godine za radno mjesto glavne medicinske sestre Medicinskog centra. Uvjeti za natječaj bili su završena viša škola za medicinske sestre, položen stručni ispit i 5 godina stručnog rada [60]. Dužnost glavne sestre Medicinskog centra obavljala je od 15. lipnja 1968. do 25. listopada 1971. godine, kada je Savjet Medicinskog centra na vlastiti zahtjev razrješava dužnosti [61]. Medicinski centar objavio je natječaj za radno mjesto glavne sestre patronažne službe i 26. listopada 1971. godine imenovana je za glavnu sestru patronažne službe u trajanju od 4 godine [62].

U invalidsku mirovinu otišla je 11. listopada 1973. godine [63]. U mirovini se bavila volonterskim radom [64]. Povodom 25. godišnjice rada Crvenog križa SR Hrvatske u Zagrebu, 1970. godine dobila je plaketu za *dugogodišnji požrtvovan i svestran rad na zadacima Crvenog križa* [65]. Preminula

je 5. rujna 2003. godine. Sahranjena je na rimokatoličkom groblju na Dubovcu u Karlovcu [6].

Zaključak

Rekonstrukcijom života, školovanja i rada medicinske sestre Tatjane Valjo Žanić dobiva se uvid u djelokrug rada i mogućnosti školovanja medicinskih sestara pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća. Zakonom o stipendijama, zdravstvenim ustanovama bilo je omogućeno stipendiranje zaposlenika za školovanje i trajno usavršavanje. Ustanove su planski provodile edukaciju medicinskih sestara. Slale su ih na stručna usavršavanja u domaće i inozemne zdravstvene ustanove i tijekom tih edukacija bila im je isplaćivana plaća. Za rukovodeća radna mjesta raspisani su javni natječaji s jasno definiranim uvjetima. Sustavno se pratio rad zaposlenika koji se evaluirao na godišnjoj razini. Ustanove su, sukladno rezultatima rada zaposlenika, omogućivale isplatu jednokratne novčane nagrade. Prema navodima medicinskih sestara možemo pretpostaviti da su krajem 60-ih godina prošlog stoljeća zdravstvene ustanove u Karlovcu otvarale malo novih radnih mjesta za medicinske sestre.

Tatjana Valjo Žanić svojom bogatom profesionalnom karijerom u zdravstvenim i obrazovnim ustanovama svakako predstavlja jednu od istaknutih medicinskih sestara koja je doprinijela razvoju i unapređenju sestrištva u Karlovcu.

Ostaje nepoznato tko je bila glavna sestra dječjeg odjela nakon njezina odlaska i do dolaska Ankice Slavnić, što ostavlja prostor za dodatna istraživanja.

Zahvala

Autorica zahvaljuje gospodinu Nebojši Žaniću, sinu Tatjane Valjo Žanić, na informacijama o njezinu životu, ustupljenim dokumentima i fotografijama. Zahvaljuje gospodinu Mariju Dudasu za pomoć u prikupljanju dokumenata iz pismohrane Opće bolnice Karlovac. Također, zahvaljuje medicinskim sestrama Justini Butković, Katici Martinac i Dragi Erdeljac na vrijednim informacijama o profesionalnom životu Tatjane Valjo Žanić. Posebnu zahvalu upućuje Sandi Franković, bacc. med. techn. prof. sociologije, na posvećenom vremenu, vrlo poučnim i duhovitim dijalozima te nesebičnoj pomoći prilikom pisanja ovog rada.

Nema sukoba interesa.

Author declares no conflict of interest.

Literatura

- [1] Mirilović S, Pavlič B, Vižintin K, Gavrilidisi A. Razvoj sestrištva u Karlovcu u razdoblju od postanka grada do prve polovice 20. stoljeća. *Sestriški glasnik*. 2021; (3) 26: 175–80. <https://doi.org/10.11608/sgnj.26.3.2>
- [2] Mirilović S, Pavlič B, Franković S. Prve medicinske sestre u karlovačkim zdravstvenim ustanovama. *Sestriški glasnik*. 2021; (3) 26: 190–4. <https://doi.org/10.11608/sgnj.26.3.4>
- [3] Mirilović S. Sofija (Sonja) Škrobe (Krasica, 8. veljače 1919. – Karlovac, 28. listopada 2002.). *Sestriški glasnik*. 2021; (3) 26: 200–8. <https://doi.org/11608/sgnj.26.3.6>
- [4] Tatjana Valjo Žanić. Izvod iz matične knjige rođenih. Karlovac, br. 10555/84. 11. srpnja 1984. (privatno vlasništvo)
- [5] Tatjana Valjo Žanić. Izvod iz knjige za upisivanje rođenih i krštenih srpske pravoslavne crkve Karlovačkog hrama sv. Nikole. Karlovac. Tek. broj 17. knjiga 5. str. 213. (privatno vlasništvo)
- [6] Žanić Nebojša – usmeno svjedočanstvo zabilježila Snježana Mirilović. 31. listopada 2022.
- [7] Tatjana Valjo Žanić. Svjedočba četvrtog razreda pučke škole, šk. god. 1943./44., Karlovac (privatno vlasništvo)

- [8] Tatjana Valjo Žanić. Godišnja svjedodžba Muzičke škole Karlovac, 15. lipnja 1948. (privatno vlasništvo)
- [9] Tatjana Valjo Žanić. Svjedodžba o nižem tečajnom ispitu II. ženske gimnazije u Karlovcu, šk. god. 1947./48. (privatno vlasništvo)
- [10] Tatjana Valjo Žanić. Godišnja svjedodžba II. ženske realne gimnazije u Karlovcu, šk. god. 1944./45., br. 43. (privatno vlasništvo)
- [11] Tatjana Valjo Žanić. Godišnja svjedodžba II. ženske gimnazije u Karlovcu, šk. god. 1945./46., br. 34. (privatno vlasništvo)
- [12] Tatjana Valjo Žanić. Godišnja svjedodžba II. ženske gimnazije u Karlovcu, šk. god. 1946./47., br. 52. (privatno vlasništvo)
- [13] Tatjana Valjo Žanić. Godišnja svjedodžba II. ženske gimnazije u Karlovcu, šk. god. 1947./48., br. 50. (privatno vlasništvo)
- [14] Tatjana Valjo Žanić. Izvještaj za prvo polugodište II. ženske gimnazije u Karlovcu, šk. godine 1947./48., br. 50. (privatno vlasništvo)
- [15] Tatjana Valjo Žanić. Diploma. Škola za liječničke pomoćnike u Splitu, br. 18. 1950./51., 25. lipnja 1951. (privatno vlasništvo)
- [16] Arhiva Škole za medicinske sestre Mlinarska. Matična knjiga učenika 1921. – 1962.
- [17] Tatjana Valjo Žanić. Svjedodžba o stručno-dopunskom ispitu. Savjet za narodno zdravlje i socijalnu politiku NRH. Br. 9186/1952. 10. rujna 1952. (privatno vlasništvo)
- [18] Abou Aldan D, Franković S. An Opportunity lost in time. *Acta medico-historica Adriatica*. 2022; 20 (1): 83–99.
- [19] Tatjana Valjo Žanić. Tečaj za usavršavanje medicinskih sestara. Škola narodnog zdravlja Zagreb, br. 1400/5, 4. rujna 1954. (privatno vlasništvo)
- [20] Tatjana Valjo Žanić. Obavijest o stanovanju za vrijeme Tečaja. Škola narodnog zdravlja. Medicinski fakultet Zagreb, br. 1737, 7. listopada 1954. (privatno vlasništvo)
- [21] Tatjana Valjo Žanić. Obavijest radi nošenja uniforme. Škola narodnog zdravlja Zagreb, br. 1612/1954, 22. rujna 1954. (privatno vlasništvo)
- [22] Tatjana Valjo Žanić. Tečaj za usavršavanje medicinskih sestara. Škola narodnog zdravlja Zagreb, br. 1459/54, 3. rujna 1954. (privatno vlasništvo)
- [23] Tatjana Valjo Žanić. Diploma škole narodnog zdravlja Medicinskog fakulteta u Zagrebu, br. M. K. 448, 1954/56. br. dipl. 58, 31. siječnja 1956. (privatno vlasništvo)
- [24] Tatjana Valjo Žanić. Komisija za saradnju s međunarodnim zdravstvenim organizacijama Beograd, br. 164, 1. ožujka 1956. (privatno vlasništvo)
- [25] Tatjana Valjo Žanić. Obavijest o ispitu iz engleskog jezika. Savjet za narodno zdravlje NRH, br. 9698-pers-1956, 10. prosinca 1956. (privatno vlasništvo)
- [26] Tatjana Valjo Žanić. Potvrda o znanju engleskog i ruskog jezika. Komisija za utvrđivanje znanja stranih jezika pri Domu narodnog zdravlja u Karlovcu, br. 01-1105/8-61, 20. rujna 1961. (privatno vlasništvo)
- [27] Tatjana Valjo Žanić. Ugovor. Dom narodnog zdravlja. Narodni odbor općine Karlovac, br. 727/57, 12. ožujka 1957. (privatno vlasništvo)
- [28] Tatjana Valjo Žanić. Komisija za saradnju s međunarodnim zdravstvenim organizacijama Beograd. Obavijest o dostavi vozne karte, br. 01-317/56, 19. veljače 1958. (privatno vlasništvo)
- [29] Tatjana Valjo Žanić. Republički zavod za zaštitu zdravlja, Rockefellerova 7, Zagreb, br. 5807/65, 30. siječnja 1965. (privatno vlasništvo)
- [30] Tatjana Valjo Žanić. Potvrda Općinskog odbora Crvenog križa Karlovac. Karlovac, 4. ožujka 1967. (privatno vlasništvo)
- [31] Tatjana Valjo Žanić. Diploma. Jugoslavenski Crveni križ. Republički odbor SR Hrvatske. Zagreb. 1969. (privatno vlasništvo)
- [32] Tatjana Valjo Žanić. Rješenje o postavljanju za pripravnika. Narodni odbor grada Karlovca NRH, br. 15223/51, 14. srpnja 1951. (privatno vlasništvo)
- [33] Tatjana Valjo Žanić. Potvrda o radu u mliječnoj kuhinji. Gradska poliklinika Narodni odbor grada Karlovca, br. 78/53, 24. travnja 1953. (privatno vlasništvo)
- [34] Pismohrana OB Karlovac. Zapisnik s XIV. sjednice UO-a Opće bolnice Karlovac. Karlovac, 3. rujna 1954.
- [35] Pismohrana OB Karlovac. Zapisnici sjednice upravnog odbora Opće bolnice Karlovac za 1953. i 1954. godine. Zapisnik s X. sjednice UO-a održane 20. svibnja 1954.
- [36] Pismohrana OB Karlovac. Zapisnik s I. sjednice UO-a Opće bolnice Karlovac, 10. siječnja 1955.
- [37] Tatjana Valjo Žanić. Tatjana Valjo Žanić – razrješenje dužnosti. Opća bolnica Karlovac NRH, r. 3819/54, 14. listopada 1954. (privatno vlasništvo)
- [38] Tatjana Valjo Žanić. Valjo Tatjana-premještaj. Gradska poliklinika u Karlovcu, br. 3213/1955, 16. studenog 1955. (privatno vlasništvo)
- [39] Tatjana Valjo Žanić. Valjo Tatjana, med. sestra – upućivanje na praktični rad u vezi s patronažnom službom, br. 312/1956. Gradska poliklinika Karlovac, 1. veljače 1956. (privatno vlasništvo)
- [40] Tatjana Valjo Žanić. Valjo Tatjana – potvrda Doma narodnog zdravlja Trnje. NO općine Trnje Zagreb, br. 240/1956, 18. veljače 1956. (privatno vlasništvo)
- [41] Tatjana Valjo Žanić. Valjo Tatjana, liječ. pomoćnik. Dom zdravlja NO Općine Karlovac, br. 964/56, 6. travnja 1956. (privatno vlasništvo)
- [42] Tatjana Valjo Žanić. Rješenje o posebnom dodatku. Dom narodnog zdravlja Karlovac, br. 01-4575/1-1958, 22. rujna 1958. (privatno vlasništvo)
- [43] Tatjana Valjo Žanić. Uputnik o ocjenjivanju službenika zdravstvenih ustanova za 1958. godinu. Karlovac, 28. travnja 1959. (privatno vlasništvo)
- [44] Tatjana Valjo Žanić. Uputnik o ocjenjivanju službenika zdravstvenih ustanova za 1959. godinu. Karlovac, 17. ožujka 1960. (privatno vlasništvo)
- [45] Tatjana Valjo Žanić. Uputnik o ocjenjivanju službenika zdravstvenih ustanova za 1960. godinu. Karlovac, 20. siječnja 1960. (privatno vlasništvo)
- [46] Tatjana Valjo Žanić. Zahtjev za premještajem Tatjane Valjo u Narodni odbor općine Osijek na Višu školu za medicinske sestre. Osijek, br. 12696/1956. KH. 17. listopada 1956. (privatno vlasništvo)
- [47] Tatjana Valjo Žanić. Obavijest o postavljanju na v. d. direktora Škole za higijeničare Karlovac, br. 01-895/1-1960, 12. veljače 1960. (privatno vlasništvo)
- [48] Tatjana Valjo Žanić. Molba Upravi Doma narodnog zdravlja Karlovac, br. 01/1027/1, 11. travnja 1960. (privatno vlasništvo)
- [49] Tatjana Valjo Žanić. Ugovor o honorarnoj službi. Narodni odbor kotar Karlovac, br. 02-895/6-196, 26. listopada 1960. (privatno vlasništvo)
- [50] Tatjana Valjo Žanić. Ugovor o honorarnoj službi. Narodni odbor kotar Karlovac. br. 02-2425/1961, 4. travnja 1961. (privatno vlasništvo)
- [51] Pismohrana Opće bolnice Karlovac. Osobni dosje Tatjane Valjo Žanić. Potvrda o dokazu zaposlenja u Domu narodnog zdravlja Karlovac. br. 1892-1/1961, 31. prosinca 1961.
- [52] Zakon o ustanovama. NN 76/93. Zagreb, 5. kolovoza 1993.
- [53] Opća bolnica Karlovac. Upravno vijeće. Statut Opće bolnice Karlovac, ur. br. 02-01-1/40-22. [Internet] Karlovac. 2022. [Pristupljeno: 15. 12. 2022.] Dostupno na: <https://www.bolnica-karlovac.hr/137-opci-akti/374-opci-akti.html>
- [54] Pismohrana Opće bolnice Karlovac. Osobni dosje Tatjana Valjo Žanić. Potvrda o dokazu zaposlenja u Medicinskom centru Karlovac, ur. br. 03-3332/2-63, 16. listopada 1963.
- [55] Pismohrana Opće bolnice Karlovac. Osobni dosje Tatjana Valjo Žanić. Zamolba za prekid radnog odnosa, ur. br. 03-3332/1, 1. srpnja 1963.
- [56] Pismohrana Opće bolnice Karlovac. Osobni dosje Tatjana Valjo Žanić. Rješenje o primitku u službu Škole za medicinske sestre, ur. br. 116/1963, 29. lipnja 1963.
- [57] Pismohrana Opće bolnice Karlovac. Osobni dosje Tatjana Valjo Žanić. Biografski zapis prilikom natječaja za radno mjesto glavne sestre Medicinskog centra, 10. travnja 1968.
- [58] Katica Martinac. Usmeno svjedočanstvo zabilježila Snježana Mirilović. 20. listopada 2022.
- [59] Erdeljac Draga. Usmeno svjedočanstvo zabilježila Snježana Mirilović. 22. listopada 2022.
- [60] Pismohrana Opće bolnice Karlovac. Osobni dosje Tatjana Valjo Žanić. Natječaj za glavnu sestru Med. centra. 02-1156/1, 10. ožujka 1968.
- [61] Tatjana Valjo Žanić. Rješenje o razrješenju dužnosti glavne sestre Medicinskog centra na vlastiti zahtjev. Medicinski centar Karlovac, br. 02-2951/1-1971, 13. listopada 1971. (privatno vlasništvo)
- [62] Pismohrana OB Karlovac. Osobni dosje Tatjana Valjo Žanić. Rješenje za radno mjesto glavne sestre Patronažne službe. Medicinski centar Karlovac, ur. br. 02-3107/1, 27. listopada 1971.
- [63] Tatjana Valjo Žanić. Rješenje o mirovini. Zajednica mirovinskog i invalidskog osiguranja radnika Hrvatske. Karlovac, br. IN-16510-UP-1616-73, 9. studenog 1973. (privatno vlasništvo)
- [64] Butković Justina. Usmeno svjedočanstvo zabilježila Snježana Mirilović. 9. studenog 2022.
- [65] Tatjana Valjo Žanić. Plaketa. Crveni križ SR Hrvatske. Zagreb, 1970. (privatno vlasništvo)